14.10.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta (HE 95/2025 vp)

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (*jäljempänä MaRa*) toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Euroopassa suositaan alkoholin nauttimista ravintoloissa – Suomessa ei.

Muissa EU-maissa anniskelua suositaan sen työllistävän ja verotuloja tuovan vaikutuksen takia. Alkoholin nauttiminen muualla Euroopassa on yhteisöllistä. Perheet ja eri sukupolvet viettävät yhdessä aikaa ravintoloissa hyvästä ruoasta, juomasta ja seurasta nauttien. Suomessa alkoholi nähdään päihteenä riippumatta siitä, miten alkoholia nautitaan. Alkoholiverot ovat puolestaan haittaveroja. Erinomaisen ruoan ja viinin nauttimista ravintoloissa ei pidetä ruokakulttuurina, jota olisi syytä vaalia. Kun toimittajat tekevät televisioon juttuja alkoholiongelmista, lähes poikkeuksetta kuvamateriaali on ravintoloista. Tämä siitä huolimatta, että vain reilu 10 prosenttia alkoholista nautitaan ravintoloissa.

Suomessa suhtaudutaan positiivisesti alkoholin nauttimiseen julkisissa paikoissa, toisin kuin muualla Euroopassa. Tekipä Helsingin Sanomat jutunkin (20.7.2025) siitä, miksi Tukholmassa ei ole yhtä eläväistä pussikaljakulttuuria kuin Helsingissä. Systembolagetin myyjä sanoi, ettei Ruotsissa haluta kannustaa sellaiseen käytökseen. Tämä oli toimittajalle ihmetyksen aihe.

Suomessa tarvitaan suunnanmuutos kohti eurooppalaista ravintola- ja juomakulttuuria. Asenneilmapiirin on muututtava ravintoloissa käymistä ja anniskelua suosivaksi. Valtion tulee ravintoloiden toimintaa tukevalla alkoholilainsäädännöllä ja veropolitiikalla ohjata siihen, että alkoholin nauttiminen siirtyy kaduilta ja kodeista ravintoloihin.

2. Esityksellä ei saavuteta kaavailtuja vaikutuksia

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen yli 2,8 prosentin vahvuisten alkoholijuomien valmisteveroa korotettaisiin keskimäärin noin yhdeksällä prosentilla. Lisäksi ehdotetaan, että alkoholivero sidottaisiin kaikkien alkoholijuomien osalta kuluttajahintaindeksiin, joka vuonna 2026 olisi 1,4 prosenttia.

Hallituksen esityksessä arvioidaan veromuutosten lisäävän valtion alkoholiverokertymää vuositasolla yhteensä noin 38 miljoonaa euroa vuonna 2026 verrattuna tilanteeseen, jossa verotasoihin ei tehtäisi muutoksia.

MaRa toteaa, että alkoholin veronkorotukset haittaavat kotimaista liiketoimintaa eikä niillä saavuteta tavoitteena olevaa verotulojen kasvua. Veronkorotus ohjaa sen sijaan kulutusta kotimaisesta myyntikanavasta matkustajatuontiin ja ulkomaisiin verkkokauppoihin. Alkoholinkulutusta siirtyy yhä enemmän anniskeluravintoloista ilman anniskelulupaa toimiviin tilausravintoloihin.

Alkoholijuomien kokonaiskulutus on ollut Suomessa pitkään laskussa. Kokonaiskulutus on laskenut vuoden 2005 12,1 litrasta sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttänyttä kohti 8,3 litraan vuonna 2024. Kokonaiskulutus on vähentynyt, vaikka alkoholilain muutokset ovat parantaneet alkoholin saatavuutta. Kulutuksen vähentymisen taustalla on todennäköisesti vanhempien enemmän alkoholia käyttäneiden ikäluokkien pieneneminen ja nuorempien ikäluokkien kulutustottumusten muuttuminen. MaRa toteaa, että tämä trendi jatkunee alkoholilain ja -verotuksen muutoksista riippumatta.

3. Korkea alkoholiverotus vähentää ravintolapalveluiden kysyntää ja lisää matkustajatuontia

Suomen alkoholiverotuksen taso on kaikissa veroluokissa selvästi EU:n korkein (ks. liite 1). Hallituksen esityksellä Suomen alkoholivero kiinnitettäisiin poikkeuksellisen korkealle tasolle. Valtion verotuksella korkealle nostettu alkoholin hinta vähentää matkailukysyntää ja palveluiden käyttöä anniskeluravintoloissa.

Anniskelu on alkoholin jakelukanavista ylivoimainen työllistäjä, sillä noin 70 prosenttia alkoholielinkeinojen työpaikoista on ravintoloissa (Lith 2025). Kansalaiset pitävät jo nyt anniskelun hintaa liian korkeana ja jos alkoholiveroa korotetaan, niin anniskelun määrä vähenee edelleen. Tämä johtaa työpaikkojen vähenemiseen ja alkoholituonnin kasvamiseen. Jo nykyisellään alkoholin matkustajatuonnista koituu valtiolle arvonlisä- ja alkoholijuomaveron menetyksenä laskennallisesti noin 271 miljoonaa euroa (Visitory 2025).

Vielä 2000-luvun alussa alkoholin osuus ravintolamyynnistä oli 50 prosenttia. Nykyisin se on enää noin 30 prosenttia. Alkoholin anniskelun osuus kokonaiskulutuksesta on alentunut 25 vuodessa 20 prosentin tasolta 11 prosentin tasolle. Alkoholin myynnin merkitys on ravintola-alalle paljon suurempi kuin vähittäiskaupoille.

Alkoholin myynnin jyrkkä lasku ravintoloissa on heikentänyt merkittävästi ravintoloiden kannattavuutta. Moni veroja maksava ja työehtosopimusta noudattava ravintolayritys on joutunut sen takia lopettamaan, erityisesti pienissä kunnissa. Niiden tilalle on mahdollisesti tullut kevyemmän

kustannusrakenteen ravintolat, joihin verotuksen muutokset ja työehtosopimukset eivät vaikuta.

Korkea alkoholiverotus lisää matkustajatuontia ja motiivia matkustaa Suomesta Viroon ja Balttiaan hakemaan halvemmin verotettuja alkoholijuomia. Valtiolta jää saamatta alkoholi- ja muita verotuloja matkustajatuonnin vuoksi. Verotuksen kiristämisestä seuraava alkoholin hinnan nousu lisää alkoholin laillista maahantuontia, mutta myös matkustajatuontina tuodun alkoholin laitonta välittämistä kotimaassa.

Suomessa harjoitettu alkoholi- ja alkoholiveropolitiikka on noin 20 vuoden kuluessa synnyttänyt satoja tilausravintoloita, joihin asiakas voi tuoda omat alkoholijuomat, tavallisimmin ulkomailta hankitut. Kun yrittäjä ei hae anniskelulupia, alkoholilakia ei tarvitse noudattaa eivätkä viranomaiset valvo toimintaa. Tällaisen ravintolatoiminnan yleistyminen on hävittänyt satoja anniskeluluvalla toimivia ravintoloita, etenkin pienemmistä kunnista.

4. Korkea alkoholiverotus ja etämyyntiesitys ohjaa alkoholin ostamiseen ulkomaisista verkkokaupoista

Hallituksen esityksen (HE 131/2025 vp) mukaan EU ja ETA-maissa oleva ulkomaiset toimijat voisi etämyydä ja toimittaa Suomeen ilman vähittäismyyntilupaa ja vähittäismyyntimonopolin ohi 80 prosenttista alkoholijuomaa. Esityksessä ei rajoiteta mitenkään ulkomailta ostetun alkoholijuoman määriä, joten kuluttaja voisi ostaa ulkomailta satoja litroja väkeviä alkoholijuomia. Tällaiselle alkoholijuomalle on olemassa myös toimivat jälkimarkkinat Suomessa. Myös Suomessa toimiva yritys voi perustaa toimipaikan esimerkiksi Tallinnaan. Tällainen yritys voi etämyydä jopa 80 prosenttista alkoholia kuluttajille Suomeen.

Kuten hallituksen esityksessä (HE 131/2025 vp) todetaan, etämyynnin suosio on perustunut nykyisin Suomea huomattavasti edullisempiin hintoihin maksamatta jätettyjen verojen johdosta. Etämyynnin kattava valvonta olisi haastavaa ja edellyttäisi merkittävästi resursseja, joten verovelvollisuuden kiertoon puuttuminen voisi olla haastavaa.

Korkea alkoholiverotus Suomessa yhdistettynä rajoituksettomaan etämyynnin sallimiseen johtaa ulkomailta ostetun alkoholijuoman määrän lisääntymiseen ja kotimaasta ostetun alkoholijuoman määrä vähenemään. Kärsijöinä on kotimainen alkoholielinkeino, erityisesti ravintola-ala ja niiden työntekijät sekä valtio veronsaajana.

5. Ravintola-alan ahdingon helpottaminen ja ravintolapalveluiden kysynnän lisääminen

Ravintoloiden taloudellinen ahdinko on nyt suurempi kuin aiemmin 2000-luvulla koronarajoitusaikaa lukuun ottamatta.

MaRa toteaa, että alkoholin vähittäismyyntimonopolin asteittainen purkaminen ja ravintola-anniskelun arvonlisäveron alentaminen samalla tasolle ruoan kanssa 14 prosenttiin (ja hallituksen esityksessä HE 93/2025 esitettyyn 13,5 prosenttiin) olisivat erinomaisia keinoja elvyttää ravintoloiden kysyntää.

Ravintoloille tulisi sallia enintään 18 prosenttisten viinien (sis marja- ja hedelmäviinit) ulosmyynti klo 9–21 ja ruokailun yhteydessä avatun viinipullon mukaan ottaminen klo 24 asti. Ravintoloiden alkoholin ulosmyynnillä ei ole alkoholiongelmia lisäävää vaikutusta, mutta se toisi ravintoloille ja matkailukeskuksille mahdollisuuden nykyistä laajempaan palvelujen tarjontaan sekä parantaisi ravintoloiden kannattavuutta. Tällaisia ovat muun muassa ravintolat, jotka tekevät ruokaa kotimaisista raaka-aineista, ravintolat matkailukeskuksissa sekä suurten järvien ja Itämeren rannoilla. Myös monilla pienillä paikkakunnilla toimivat liikenneasemaravintolat voisivat palvella paremmin paikallisia asukkaita ja matkailijoita. Tämä voisi turvata liikenneasemien säilymisen pienillä paikkakunnilla.

Ravintola-anniskelu toisi alemmallakin arvonlisäveroprosentilla enemmän verotuloja kuin kaupasta ostettu vastaava alkoholijuoma, puhumattakaan matkustajatuodusta tai ulkomaisesta verkkokaupasta hankitusta alkoholijuomasta. Luken vuonna 2018 tekemän tutkimuksen mukaan anniskelun arvonlisäveron alentaminen 24 prosentista 14 prosenttiin lisäisi kansantalouden tuotosta kerrannaisvaikutuksineen lähes 300 milj. euroa ja laskennallinen työpaikkavaikutus olisi yli 2 400 työpaikkaa.

MaRa ja Suomen Teatterit ovat tehneet 8.4.2025 yhteisen esityksen ravintolapalveluiden tarjoamisen helpottamisesta esittävän taiteen tapahtumissa Anniskelualueeksi tulisi hyväksyä katsomotila esittävän taiteen teatteri-, tanssi-, ooppera- ja musiikkiesityksissä ilman vaatimusta siitä, että katsomotilan pitää olla varattu yksinomaan täysi-ikäisille.

Teattereiden ja muiden esittävän taiteen toimijoiden on tarpeen vahvistaa omarahoitusosuuttaan ja yksityisiä tuloja tulevina vuosina, kun valtiontalouden säästöt kohdistuvat merkittävällä tavalla myös kulttuurialaan. Muutos parantaisi esittävän taiteen toimijoiden mahdollisuuksia kasvattaa ravintolamyynnin tuloja jatkossa. Ravintolamyynnin laajempi mahdollistaminen parantaisi myös katsojien viihtymistä esittävän taiteen parissa, kun ravintolapalveluja ei tarvitsisi nauttia kiireessä väliajalla. Muutoksella ei olisi negatiivisia alkoholipoliittisia vaikutuksia. Esittävän taiteen tapahtumissa alkoholijuomia nautitaan sivistyneesti eikä riskiä alaikäisille anniskelusta, humalajuomisesta tai häiriökäyttäytymisestä ole. Järjestyksenvalvonta- ja tarjoiluhenkilökunta huolehtii tapahtumassa järjestyksen ylläpidosta ja alkoholilain säännösten noudattamisesta

6. Yhteenveto

1.Muualla Euroopassa lainsäätäjä suosii anniskelua ravintoloissa, mutta ei Suomessa.
2. Suomalainen alkoholiverotus on kaikissa veroluokissa selvästi EU:n kireintä. Esityksellä kiinnitetään Suomen alkoholivero nykyiselle poikkeuksellisen korkealle tasolle. Korkea alkoholivero laskee ravintoloiden anniskelumyyntiä ja heikentää Suomen matkailun kilpailukykyä.
3. Alkoholiveron korottaminen ja hallituksen esitys EU- ja ETA-maihin sijoittuneiden ulkomaisten toimijoiden rajoittamattomasta alkoholin etämyynnistä lisää ulkomailta tuodun alkoholin kysyntää sekä vähentää kotimaista alkoholimyyntiä ja siitä saatavia verotuloja.
4. Ravintola alan ahdinkoa tulisi helpottaa ja kysyntää lisätä laskemalla anniskelun arvonlisävero samalle tasolle ruokatarjoilun kanssa. Vähittäismyyntimonopoli tulisi purkaa asteittain ja ravintoloille tulisi sallia enintään 18 prosenttisten viinien (sis. hedelmä- ja marjaviinit) ulosmyynti. Esittävän taiteen tapahtumien katsomoissa tulisi voida anniskella ilman vaatimusta katsomotilan rajaamisesta vain täysi-ikäisille.
5. Alkoholin kokonaiskulutus on laskenut merkittävästi ja jatkaa laskuaan. Kyseessä on kulttuurinen muutos, minkä vuoksi korkealla alkoholiverolla ei ole enää merkittäviä terveyspoliittisia perusteita.

Edellä mainituista syistä MaRa vastustaa alkoholiveron korottamista ja korotusten sitomista kuluttajahintaindeksiin. Pitkällä tähtäimellä Suomen alkoholiverotuksessa olisi päästävä lähemmäs muun EU:n tasoa.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Kai Massa
varatuomari, Helsinki

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, cateringyrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.